

DẠY HỌC ĐÀN PHÍM ĐIỆN TỬ (E. KEYBOARD) CHO SINH VIÊN NGÀNH SƯ PHẠM ÂM NHẠC TẠI TRƯỜNG ĐHSP NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG ĐÁP ỨNG NHIỆM VỤ GIÁO DỤC ÂM NHẠC PHỔ THÔNG TỔNG THỂ

NGÔ THỊ VIỆT ANH

Email: vietanhor@gmail.com

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

TEACHING ELECTRIC KEYBOARD FOR STUDENTS OF MUSIC EDUCATION AT NATIONAL UNIVERSITY TO MEET THE GENERAL MUSIC EDUCATION MISSION

TÓM TẮT

ABSTRACT

Môn Đàn phím điện tử trong chương trình đào tạo của hệ ĐHSP Âm nhạc có vị trí hết sức quan trọng, nó giúp sinh viên nắm được các kiến thức và kỹ năng cơ bản để phát triển khả năng chơi đàn, thẩm mỹ âm nhạc đáp ứng nhu cầu thực tiễn trong dạy và học. Bên cạnh đó, môn học này đã và đang thể hiện tính thực tế và sự cần thiết trong quá trình đào tạo giáo viên dạy Âm nhạc và trong hoạt động dạy học, ngoại khóa ở các trường phổ thông đáp ứng mục tiêu giáo dục nghệ thuật nói chung và giáo dục âm nhạc nói riêng trong chương trình phổ thông mới.

Từ khóa: Dạy học; Đàn phím điện tử; Sư phạm Âm nhạc; Giáo dục nghệ thuật và Giáo dục phổ thông

The subject of electric keyboard is important in training curriculum for undergraduates music education, which helps students to grasp the basic knowledge and skills to develop the ability to play the piano, music aesthetics to meet the practical needs in teaching and learning. In addition, this subject has been showing the practicality and necessity in the process of training music teachers as well as in teaching, extracurricular activities in high schools to meet the goals of art education in general and music education in particular in the new general education programme.

Keywords: Teaching, E. keyboard, music education, art education and general education

1. Đặt vấn đề

Là cơ sở đầu ngành của cả nước về đào tạo giáo viên Âm nhạc cho các trường phổ thông, trường ĐHSP Nghệ thuật TW luôn xác định nhiệm vụ trọng tâm là chú trọng chất lượng giáo dục trên diện rộng và chiều sâu, đào tạo phải gắn với thực tế, đáp ứng hợp lý các nhu cầu cấp thiết của xã hội.

Môn Đàn phím điện tử trong chương trình đào tạo của hệ ĐHSP Âm nhạc có vị trí hết sức quan trọng, nó giúp sinh viên nắm được các kiến thức và kỹ năng cơ bản để phát triển khả năng chơi đàn, thẩm mỹ âm nhạc đáp ứng nhu cầu thực tiễn trong dạy và học. Bên cạnh đó, môn học này đã và đang thể hiện tính thực tế và sự cần thiết trong quá trình đào tạo giáo viên dạy Âm nhạc và trong hoạt động dạy học, ngoại khóa ở các trường phổ thông đáp ứng mục tiêu giáo dục nghệ thuật nói chung và giáo dục âm nhạc nói riêng trong chương trình phổ thông mới.

1.1. Đội ngũ giảng viên giảng dạy môn Đàn phím điện tử

Tổ Nhạc cụ thuộc khoa Sư phạm Âm nhạc, trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW. Hiện nay, tổ Nhạc cụ có 19 giảng viên, trong đó có 16 giảng viên dạy đàn phím điện tử, 03 giảng viên dạy Guitar. 100% giảng viên trong tổ có trình độ sau đại học, trong đó có 03 nghiên cứu sinh.

1.2. Sinh viên hệ Đại học Sư phạm Âm nhạc

Sinh viên Đại học Sư phạm được tuyển từ các cơ sở đào tạo nghệ thuật và chủ yếu từ các trường THPT trên toàn quốc. Điều kiện dự tuyển chỉ là tốt nghiệp THPT nên khả năng Âm nhạc của sinh viên thường không đồng đều dù các em đều phải thi tuyển các môn năng khiếu. Đó cũng là điểm nổi bật nhất về khả năng âm nhạc cũng như khả năng học nhạc cụ của sinh viên ĐHSP Âm nhạc ở trường ĐHSP Nghệ thuật TW, điều đó được thể hiện ở một số điểm: Kỹ thuật

EDUCATION

cơ bản, khả năng soạn bài và luyện tập, khả năng cảm nhận, xử lý tác phẩm, khả năng đệm và soạn đệm hát.

1.3. Mục tiêu, chương trình môn học

Với hệ Đại học ngành Sư phạm Âm nhạc, Đàn phím điện tử là môn học bắt buộc với tất cả sinh viên từ năm thứ nhất đến năm thứ tư. Môn học này gồm 4 học phần, mỗi học phần là 1 tín chỉ được thực hiện trong 1 năm học (2 học kỳ), riêng học phần 4 (Keyboard 4) chỉ thực hiện trong học kỳ 1. Để đáp ứng nhu cầu của xã hội và nâng cao chất lượng đào tạo, bắt đầu từ năm học 2022 – 2023, học phần Keyboard 4 sẽ được thực hiện trong 2 học kỳ giống như các học phần trước đó. Mang tính đặc thù của ngành SPAN, sinh viên được học 1 tiết/1 tuần, phương thức giảng dạy là 2 sinh viên/1 tiết hay còn gọi là 1 giờ tín chỉ (mỗi tiết/giờ tín chỉ là 50 phút). Kết quả học tập của sinh viên được tính trên 3 đầu điểm, điểm chuyên cần chiếm 10%, điểm kiểm tra thường xuyên 40% và điểm thi chiếm 50%. Điểm tổng kết học phần đạt từ 4,0 trở lên thì sinh viên được coi là hoàn thành học phần đó. Như vậy, cách tính kết quả học tập này đòi hỏi sinh viên phải có sự cố gắng học tập, rèn luyện đều đặn, liên tục trong quá trình học. Với đối tượng là sinh viên ĐHSP ngành Âm nhạc – những giáo viên dạy môn Âm nhạc trong nhà trường phổ thông trong tương lai, các giảng viên trong tổ Nhạc cụ đã xác định mục tiêu chương trình môn học này như sau: “Trước hết nhằm trang bị cho sinh viên những kỹ thuật cơ bản, khai thác và nắm vững những tính năng của nhạc cụ để thể hiện vào tác phẩm âm nhạc, tiếp đó ứng dụng vào kỹ năng đệm các bài hát phổ thông, ca khúc Việt Nam, nước ngoài và hình thành phong cách biểu diễn. Sinh viên nhận thức được vai trò quan trọng của đàn phím điện tử có trong dạy học âm nhạc ở trường phổ thông. Từ đó, các sinh viên có thể áp dụng được những kiến thức, kỹ năng cần thiết vào thực tiễn công việc một cách linh hoạt và chủ động, đồng thời hình thành cho sinh viên ý thức học tập và tự nghiên cứu”. Như thế, mục tiêu môn học đặt ra trước hết nhằm hoàn thiện kỹ thuật cho sinh viên và cách thức làm chủ cây đàn để xử lý tác phẩm âm nhạc từ dễ đến khó một cách bài bản, có màu sắc riêng, tiếp đó tập trung vào mảng đệm hát để sinh viên nắm được và thực hiện thuần thực kỹ năng soạn đệm cũng như đệm các ca khúc từ phổ thông đến các thể loại khác (dân ca, nhạc nhẹ, ca khúc cách mạng, trữ tình...).

2. Đổi mới dạy học ĐPĐT đáp ứng nhiệm vụ giáo dục âm nhạc phổ thông

2.1. Đổi mới phương pháp dạy và học

Dạy học môn Đàn phím điện tử gồm có các nội dung lý thuyết và thực hành, trong đó, thực hành chiếm phần lớn thời lượng của môn học, đóng vai trò chính yếu, quan trọng. Thực hành được hiểu là hình thức luyện tập gắn liền với từng nội dung, từng chuyên đề. Đối với môn âm nhạc và môn Đàn phím điện tử, thực

hành rất quan trọng, nó xuyên suốt trong quá trình dạy học. Thông qua thực hành để củng cố lý thuyết, rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo cho người học. Do vậy, thực hành là công việc thường xuyên của bất kỳ giảng viên âm nhạc nào.

2.1.1. Đổi mới và tích hợp các phương pháp dạy học áp dụng vào dạy học đàn

Vận dụng phương pháp này trong quá trình dạy học nhằm phát huy khả năng nhận thức và lĩnh hội của sinh viên. Phương pháp tích hợp là sự kết hợp kiến thức của các môn học lý thuyết, thực hành nhằm hỗ trợ cho quá trình học tập môn đàn phím điện tử. Chính vì vậy nó đòi hỏi người dạy ngoài việc giỏi chuyên môn cần phải có kiến thức, hiểu biết rộng rãi trong các lĩnh vực khác đặc biệt là những môn học liên quan đến âm nhạc. Từ những kiến thức đó, giảng viên có thể hướng dẫn và giúp sinh viên hiểu được các vấn đề liên quan đến tác phẩm viết cho đàn phím điện tử chẳng hạn như về hình thức, hòa âm, lịch sử âm nhạc... đồng thời khơi dậy ở các em những kiến thức, kỹ năng đã được học và thực hiện trong các môn học và đem ứng dụng nó vào trong các bài tập mà các em đang học.

Như vậy, phương pháp kết hợp cũng là một phương pháp quan trọng trong quá trình dạy học đàn phím điện tử. Chính những tác dụng của nó đã giúp người học có cái nhìn khái quát nhất và đầy đủ nhất về môn học. Giảng viên cần vận dụng đúng các nguyên tắc của phương pháp này trong quá trình dạy học đàn phím điện tử. Từ đó sẽ dần nâng cao trình độ và khả năng học tập của sinh viên trong môn học.

2.1.2. Cải tiến mô hình dạy học

Mô hình dạy học hiện nay ở bộ môn nhạc cụ và thanh nhạc của trường ĐHSP NTTW là 02 sinh viên cùng học trong 1 tiết (1 giờ tín chỉ). Việc dạy học theo mô hình như vậy có ưu điểm là GV dễ bao quát và hướng dẫn SV được tỉ mỉ hơn. Tuy nhiên, để phát huy tính tự giác và tự điều chỉnh đối với SV, nên áp dụng mô hình dạy học theo nhóm. Về tổ chức chia nhóm, chúng tôi đề xuất một nhóm từ 8-10 sinh viên/1 buổi dạy (4 đến 5 tiết). Việc chia như trên giúp người học có điều kiện tiếp xúc, học hỏi lẫn nhau. Các em học yếu hơn sẽ có động lực để phấn đấu, biết cần phải làm gì để vươn lên. Điều này tạo nên một môi trường thi đua học tập.

Một trong những mục tiêu của ĐHSP Âm nhạc là đào tạo đội ngũ giáo viên có trình độ giảng dạy bộ môn Âm nhạc cho các trường phổ thông. Tuy nhiên, chỉ học sơ qua về môn Đàn phím điện tử thì sinh viên sẽ không thể làm tốt nhiệm vụ sau này. Ngoài việc giảng viên có những phương pháp dạy phù hợp, kích thích được tính sáng tạo của người học, phát huy được hứng thú của sinh viên thì tự học (trong đó có phương pháp tự học và thực hiện kế hoạch tự học) của sinh viên

EDUCATION

giữ vai trò quan trọng, thậm chí có thể nói rằng, tự học là nhân tố quyết định kết quả học tập. Sinh viên cần phải nhận thấy tầm quan trọng của từng môn học trong chương trình đào tạo hiện nay đối với việc phục vụ cho công tác sau này, đặc biệt là môn Đàn phím điện tử.

Dưới đây chúng tôi xin đề cập tới mấy vấn đề về phương pháp tự học và kế hoạch tự học môn Đàn phím điện tử để sinh viên có thể tham khảo:

Đối với phần bài tập luyện ngón, sinh viên nên tập trung khi được hướng dẫn trên lớp, suy nghĩ để hiểu và thực hành ngay những bài tập ngắn. Nếu nội dung nào phức tạp, chưa thể hiểu ngay, hãy ghi chép cách luyện tập để dành thời gian tìm hiểu kỹ sau. Tập trung xem phân thí dụ minh họa của giảng viên, phần nào chưa hiểu hãy mạnh dạn hỏi để giảng viên giải thích kịp thời.

Với các tác phẩm, nên chú ý những chỗ cần sử dụng kỹ thuật khó, ghi nhớ những điều lưu ý của giảng viên để ngay sau buổi học ta có thể xem lại và vận dụng khi tự luyện tập. Bài tập Đàn phím điện tử cũng như những môn học khác, chúng ta cần phải rèn luyện thường xuyên mới có thể thành thạo.

Ngoài việc tập trung nắm bắt kiến thức về lý thuyết, rèn luyện thực hành trên lớp thì việc học tập môn học này ở nhà hết sức quan trọng. Ngay sau mỗi buổi học trên lớp, mỗi sinh viên nên dành một khoảng thời gian nhất định để tập lại các phần đã học trên lớp, những vấn đề lưu ý của giảng viên rồi áp dụng luyện tập các phần mới.

Bên cạnh việc tự học đối với mỗi cá nhân, sinh viên nên áp dụng cách học theo nhóm, mỗi nhóm có thể từ 2 đến 3 người... Để dễ dàng cùng có lý thuyết và kiểm tra bài tập giúp nhau. Với môn Đàn phím điện tử, để củng cố lại các kiến thức/kỹ năng đã học, mỗi sinh viên trong nhóm có thể trình bày lại những phần mình phần mình đã tập được, sau đó cùng nhau nhận xét, rút kinh nghiệm.

Đối với bài tập Đàn phím điện tử có thể để cả nhóm cùng đánh chung một bài, mỗi thành viên tự thể hiện theo cách riêng của mình, sau đó các thành viên cùng xem xét từng bài để cùng nhau học tập, rút kinh nghiệm... Cũng có thể chúng ta kết hợp học môn Đàn phím điện tử cùng các môn học khác như: Thanh nhạc, Hòa thanh... Ví dụ: Đàn phím điện tử đệm cho Thanh nhạc; đánh các bài tập hòa thanh trên đàn... Kết hợp học 2 môn này đã tạo sự hỗ trợ về kiến thức lẫn nhau. Với sự tương tác này, sinh viên luôn được vận dụng thực hành vào công việc cụ thể, tránh được “sự quên” kỹ năng của môn đàn.

2.2. Biên soạn tài liệu tự học cho sinh viên

Có thể nói rằng, việc biên soạn tài liệu học tập cho sinh viên, tạo sự thống nhất, hệ thống và bài bản trong dạy và học Đàn phím điện tử là vấn đề cấp thiết hiện nay.

Yếu tố quan trọng luôn được đề cập đến trước tiên đó là cần đảm bảo các yêu cầu về kỹ thuật cơ bản (non legato, legato, staccato). Đây là nền tảng quan trọng để sinh viên có thể đảm bảo kỹ năng diễn tấu hay phát triển kỹ năng này đến trình độ cao hơn. Nếu thiếu yếu tố này, người học sẽ gặp rất nhiều khó khăn trong quá trình học tập. Chính vì vậy, các bài luyện tập kỹ thuật luôn phải được chọn lựa, sắp xếp có hệ thống, khoa học, theo những dạng kỹ thuật riêng biệt hoặc kết hợp các kỹ thuật từ đơn giản đến phức tạp, giúp sinh viên rèn luyện các kỹ thuật cơ bản một cách hiệu quả.

Đối với sinh viên hệ ĐHSP Âm nhạc, do đặc điểm lứa tuổi, ít được tiếp xúc với đàn trước khi vào trường dẫn đến kỹ thuật yếu, ngón đàn thiếu sự linh hoạt, mềm dẻo nên việc rèn luyện các kỹ thuật cơ bản cần phải thực hiện bài bản với yêu cầu vừa phải, không quá cao. Các em sẽ nắm được các kỹ thuật cơ bản thông qua việc luyện tập gam, các bài luyện ngón, luyện kỹ thuật và bài tác phẩm. Bảng gam thường được sắp xếp theo hệ thống từ 0 dấu hóa và tăng dần theo các dấu thăng, giáng với các cặp trưởng, thứ song song. Tuy nhiên, đối với sinh viên hệ ĐHSP Âm nhạc, do thời lượng học Nhạc cụ không nhiều nên có thể hướng dẫn cho sinh viên luyện tập theo nhóm hệ thống sắp xếp ngón tay, như vậy giúp cho sinh viên hiểu rõ hơn và luyện tập hiệu quả hơn. Các bài luyện ngón sẽ được biên soạn từ tuyển tập luyện ngón của tác giả Hanon và các bài tập kỹ thuật (Etude) của C.Zerny cùng một số tác giả khác. Từ những kỹ năng, kiến thức thức đã được luyện tập qua các bài kỹ thuật, các em có thể vận dụng vào thể hiện trong các bài tác phẩm và đệm hát. Tùy theo khả năng của từng sinh viên, các giảng viên có thể đưa thêm một số tác phẩm ở thể loại phức điệu để rèn luyện tư duy, tính chất và phong cách thể hiện tác phẩm.

Một nội dung không thể thiếu trong chương trình dạy học Đàn phím điện tử là các bài tiêu phẩm/tác phẩm độc tấu (không có bộ đệm tự động). Ngoài một số bài phức điệu đã nói ở trên, các tác phẩm soạn cho Piano như Sonata, Sonatine cũng làm tăng khả năng rèn luyện, củng cố kỹ thuật, cũng như thực hành kỹ năng xử lý tác phẩm hiệu quả. Bên cạnh đó, các bài soạn cho Đàn phím điện tử (có bộ đệm tự động), ngoài việc rèn luyện kỹ thuật tay phải, còn tập trung khai thác việc xử lý tác phẩm kết hợp với sử dụng các tính năng tự động của Đàn phím điện tử như bộ đệm tự động (Accompaniment), tiết tấu (Rhythm/Style), âm sắc (Tone/Voice), cài đặt tiết tấu, âm sắc (Memory) và một số ứng dụng đi kèm tạo màu sắc cho tiết tấu và âm sắc nhằm thể hiện tác phẩm một cách sinh động, đúng tính chất. Việc khai thác các tính năng tự động

EDUCATION

của Đàn phím điện tử kết hợp với có kỹ thuật tốt còn giúp sinh viên rất hiệu quả trong thể hiện các tác phẩm hòa tấu.

Bên cạnh đó, phần học đệm hát cũng được chú trọng cùng với thời lượng tăng nhiều hơn trong chương trình học Đàn phím điện tử của sinh viên ĐHSP Âm nhạc. Các bài thực hành đệm hát rất phong phú về thể loại, tính chất, phong cách, do vậy khi biên soạn tài liệu, cần lựa chọn các điệu đệm tiêu biểu và sắp xếp theo tính chất, phong cách, thể loại riêng biệt để sinh viên có thể tham khảo và nắm bắt sâu hơn trong suốt quá trình học tập.

Có thể nói rằng, việc biên soạn nên tập tài liệu học tập cho sinh viên với những tiêu chí, nội dung rõ ràng, hệ thống, khoa học, phù hợp với đối tượng là sinh viên ĐHSP sẽ góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả học tập cho môn học này.

KẾT LUẬN

Trường ĐHSP Nghệ thuật TW là một trong các trường hàng đầu cả nước về đào tạo giáo viên dạy nghệ thuật cho các trường phổ thông, luôn hiểu rõ nhiệm vụ trọng tâm của mình là chú trọng đến chất lượng giáo dục trên diện rộng và chiều sâu, đào tạo phải gắn với thực tế, đáp ứng hợp lý các nhu cầu cấp thiết, hết sức chú trọng đến chất lượng các môn học mang tính đặc thù cao trong đó Đàn phím điện tử là một ví dụ điển hình.

Môn Đàn phím điện tử của hệ ĐHSP Âm nhạc giúp cho sinh viên nắm được các kiến thức và kỹ năng cơ bản để phát triển khả năng chơi đàn, đáp ứng nhu cầu thực tiễn trong dạy và học môn này. Hơn thế nữa, môn học có khả năng giúp ích cho các em trong công tác dạy học và ngoại khóa Âm nhạc tại các trường phổ thông trên toàn quốc. Môn học luôn bám sát với nhu cầu thực tiễn trong giáo dục âm nhạc nên từ nhiều năm nay các giảng viên dạy học môn này đã có nhiều trăn trở, tìm tòi các phương pháp hữu hiệu để đạt kết quả cao.

Việc đưa ra một số giải pháp đổi mới nhằm nâng cao chất lượng đào tạo môn Đàn phím điện tử cho hệ Đại học Sư phạm Âm nhạc là một hướng đi đúng đắn, đáp ứng mục tiêu đào tạo của nhà trường và nhiệm vụ giáo dục âm nhạc phổ thông tổng thể của nước ta những năm gần đây.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Vũ, Quang Đạt (1998), *Độc tấu trên đàn Organ tập 1, 2*, Nxb Văn nghệ, Thành phố Hồ Chí Minh.
2. Hoàng Long (Chủ biên), Lê Anh Tuấn, Lê Minh Châu (2008), *Một số vấn đề đổi mới phương pháp dạy học môn Âm nhạc Trung học cơ sở*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
3. Lê Thị Hiền (1998), *Les Classiques Favoris du Piano*, Nxb Văn Nghệ Tp Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
4. Hoàng Long, Hoàng Lâm (2005), *Phương pháp dạy học Âm nhạc*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
5. Thái Thị Liên (chủ biên - 2004), *Phương pháp học đàn Piano tập 1, 2*, Nhạc viện Hà Nội.
6. Một số luận văn tốt nghiệp Thạc sỹ chuyên ngành LL & PPDH Âm nhạc của học viên khóa I, II, III trường ĐHSP Nghệ thuật TW.
7. Cù Minh Nhật (2000), *Organ thực hành cho học sinh Trung học Cơ sở*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.
8. Cù Minh Nhật (2012), *Giúp giáo viên sử dụng tốt đàn phím điện tử trong thiết kế bài giảng*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.
9. Tú Ngọc (1971), “Suy nghĩ về sự phát triển của nhạc đàn hiện nay”, *Tạp chí Văn hóa, Nghệ thuật* (8).
10. Nguyễn Thị Nhung (1996), *Thể loại âm nhạc*, Nxb Âm nhạc.
11. Nhiều tác giả (2012), *Tài liệu dạy học môn đàn phím điện tử cho sinh viên năm thứ nhất trường ĐHSP Nghệ thuật TW*, *Tài liệu của khoa Thanh nhạc – Nhạc cụ, trường ĐHSP Nghệ thuật TW*.